

Hengelo Plangebied Goudstraat

Inventariserend veldonderzoek (karterende fase)

BAAC Rapport V-14.0049

april 2014

Auteur:
W.A. Bergman

Status:
definitief

Colofon

ISSN: 1873-9350
Auteur(s): W.A. Bergman
Cartografie: mw. K.H.J. Pepers, MSc.
Redactie: drs. J.F. van der Weerden
Copyright: Gemeente Hengelo te Hengelo / BAAC bv te Deventer

Eindcontrole: W.A. Bergman 17-03-2014
Autorisatie (senior archeoloog): drs. J.F. van der Weerden 14-03-2014

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Gemeente Hengelo en/of BAAC bv.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: eventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	9
1.3 Administratieve gegevens	11
2 Vooronderzoek	13
3 Inventariserend veldonderzoek	15
3.1 Werkwijze	15
3.2 Veldwaarnemingen	16
3.3 Karterend booronderzoek	17
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	17
3.3.2 Archeologische indicatoren	17
3.4 Archeologische en bodemkundige interpretatie	17
4 Conclusie en aanbevelingen	19
5 Geraadpleegde bronnen	21
Bijlagen	23
Bijlage 1 boorstaten	

Samenvatting

BAAC bv heeft een archeologisch inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (karterende fase) uitgevoerd in het plangebied Goudstraat te Hengelo.

Uit de tien geplaatste boringen blijkt dat de bodem grotendeels verstoord is en dat de het gebied vermoedelijk te nat is geweest voor bewoning. Archeologische resten zijn niet aangetroffen. Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

17.3 Onderzoekskader

In opdracht van de gemeente Hengelo heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (karterende fase) uitgevoerd in het plangebied Goudstraat te Hengelo. Aanleiding voor het onderzoek is het plan parkeergelegenheid bij een bestaand bedrijventerrein te realiseren. De verstoringsdiepte is onbekend.

De uitvoering van dit onderzoek komt voort uit de verwachting voor vindplaatsen vanaf de steentijd.

In dit rapport zijn de resultaten van het karterende booronderzoek beschreven. Op basis van deze resultaten worden aanbevelingen gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.

Door middel van het inventariserend karterend booronderzoek wordt aanvullende informatie vergaard over de intactheid van de bodemopbouw en eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen in het plangebied. Het inventariserend veldonderzoek heeft als doel het toetsen c.q. bijstellen van het verwachtingsmodel zoals dat is opgesteld voor de gemeentelijke verwachtingskaart van Hengelo.¹ Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt een selectieadvies opgesteld voor (delen van) het plangebied over het mogelijk vervolgtraject.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak² te worden beantwoord:

- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- Zijn in het plangebied archeologische resten aanwezig? Zo ja, wat is de aard en datering van de ze resten en wat is de verspreiding hiervan?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2³ en het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak.

1.2 Ligging van het gebied

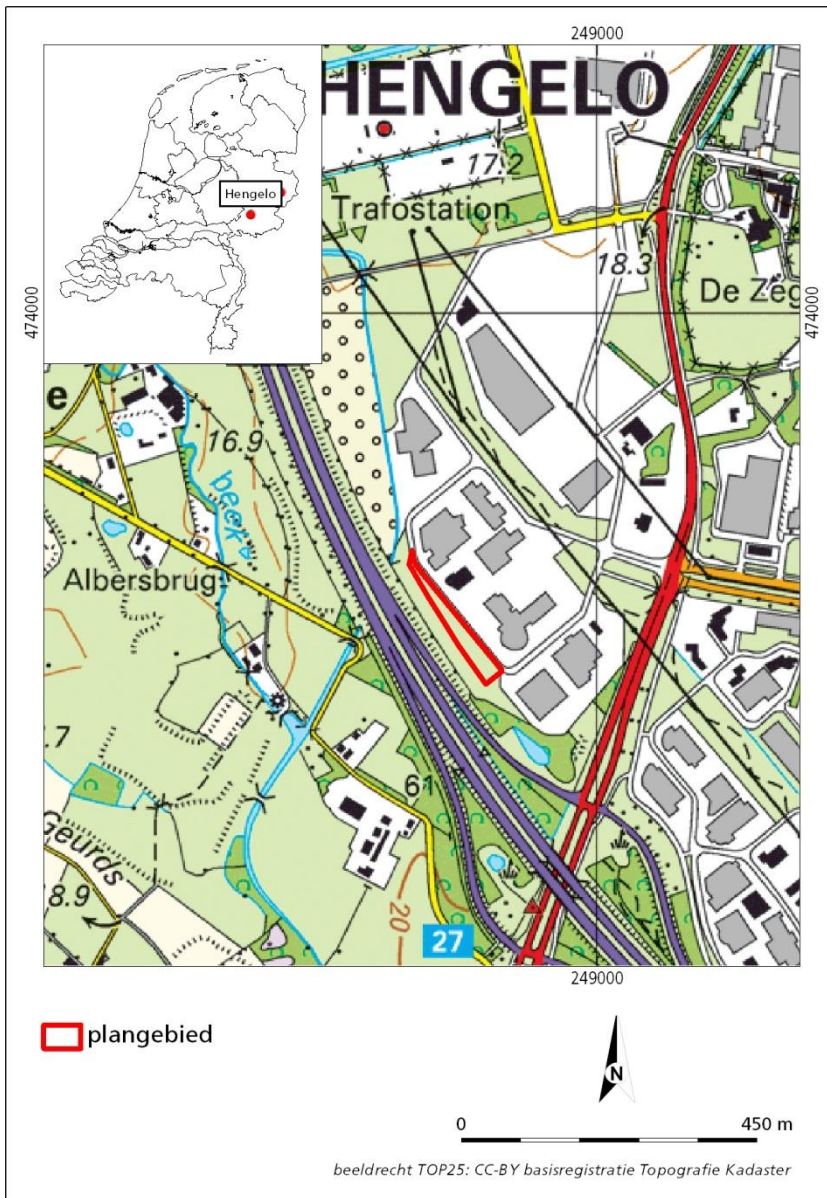
Het plangebied ligt tussen bedrijventerrein Twentekanaal en de Rijksweg A 35 te Hengelo Overijssel. Het plangebied wordt in het oosten begrensd door de Goudstraat, in het noorden en westen door grasland en in het zuiden door een parkeerplaats. De oppervlakte bedraagt circa 0,5 ha. In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.⁴

¹ RAAP 2009.

² Bergman en Emaus 2009.

³ CCvD 2010.

⁴ Kadaster 2011.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Overijssel
Gemeente:	Hengelo
Plaats:	Hengelo
Toponiem:	Goudstraat
Datum opdracht:	27 februari 2014
Datum veldwerk:	6 maart 2014
Datum conceptrapportage:	17 maart 2014
Datum definitief rapport	24 april 2014
BAAC-projectnummer:	V-14.0049
Coördinaten:	248.856 / 473.455 248.828 / 473.437 248.709 / 473.615 248.719 / 473.638
Kaartblad:	34E
Oppervlakte:	0,5 ha
Datering:	N.v.t.
Onderzoeksmeldingsnummer:	60757
Onderzoeksnummer:	48939
AMK-terrein:	N.v.t.
Waarnemingnummer(s):	N.v.t
Vondstmeldingsnummer(s):	N.v.t
Type onderzoek:	Inventariserend veldonderzoek (karterende fase)
Opdrachtgever:	Gemeente Hengelo J.K. Stegeman Postbus 18 7550 AA Hengelo
Bevoegde overheid:	Gemeente Hengelo
Adviseur overheid:	H. Oude Rengerink (regioarcheoloog van Twente)
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging Deventer Postbus 2015 7420 AA Deventer tel. 0570-670055
Projectleider:	W. Bergman w.bergman@baac.nl

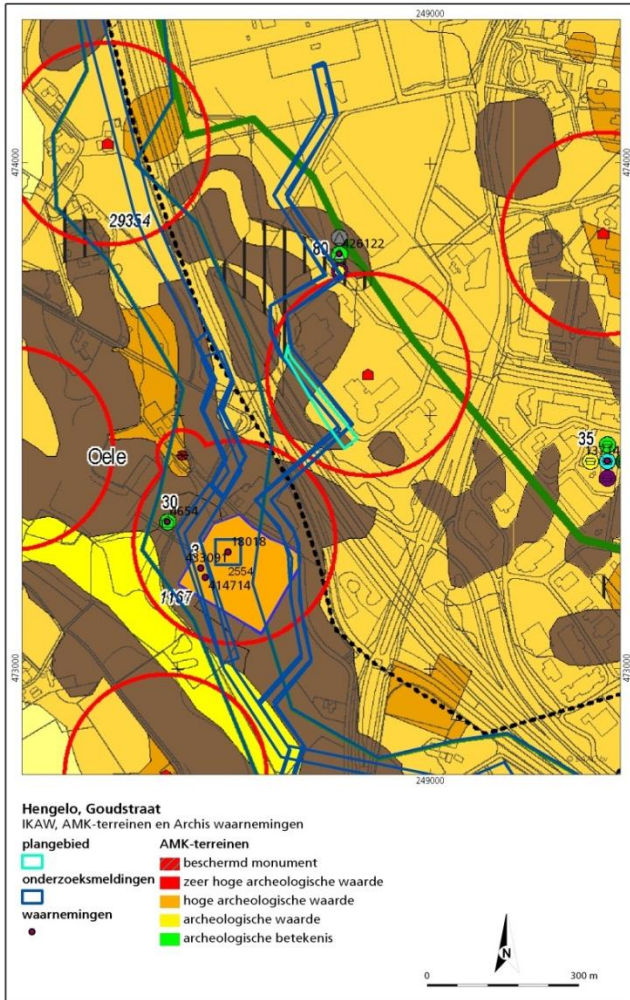

2 Vooronderzoek

Het plangebied ligt binnen een bufferzone van 500 m rond een middeleeuws erf (rode cirkel in figuur 2.1). Het centrale deel van het plangebied ligt in een zone met een lage archeologische verwachting vanwege de ligging in een laagte (geel gekleurde zone). Het zuidelijke en noordelijke deel liggen in een zone met dekzandhoogten met een hoge archeologische verwachting (bruin gekleurde zone). Eventuele archeologische resten worden afgedekt door een plaggendek.⁵ Over de lengterichting van het plangebied loopt een gasleiding. De aanleg van deze leiding is in 2008/2009 archeologisch begeleid. Hierbij zijn greppels, sloten en spitsoren onder het plaggendek aangetroffen.⁶

⁵ RAAP 2009.

⁶ RCE 2014.

Figuur 2.1 Uitsnede van de gemeentelijke verwachtingskaart van Hengelo.

3 Inventariserend veldonderzoek

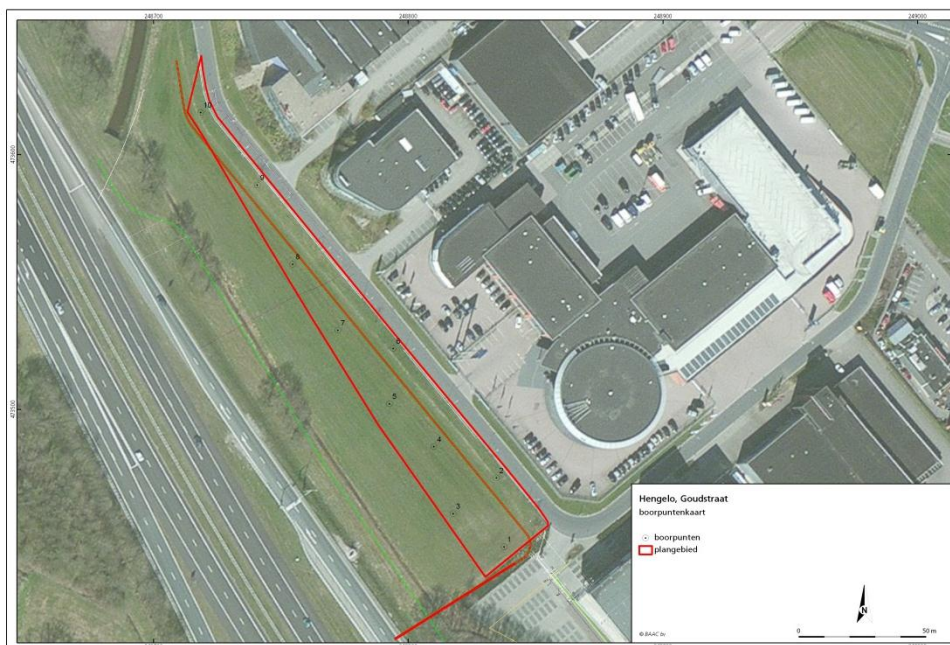
3.1 Werkwijze

Bij het inventariserend veldonderzoek (karterende fase) is het plangebied Goudstraat te Hengelo gekarteerd op archeologische indicatoren en onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. Vanwege de hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten vanaf de steentijd is een karterend booronderzoek uitgevoerd volgens standaardmethode A1.⁷ Hierbij wordt er van uitgegaan dat eventuele archeologische vindplaatsen zich kenmerken door een strooiing van vuursteen en aardewerk. Met deze methode worden gemiddeld 20 boringen per hectare verricht met een megaboer met een diameter van 15 cm, waarna relevante bodemlagen worden gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm. Vanwege een puinhoudende bovengrond, bodemverstoringen en matig tot sterk silthoudende sedimenten is na boring 2 overgaan op een edelmanboor met een diameter van 10 cm. In het plangebied zijn tien boringen geplaatst in een grid van 20x25 m. De grondmonsters zijn niet gezeefd, maar verbrokkeld en versneden en met het oog geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren kunnen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de betreffende boring(en). Deze resten bestaan bijvoorbeeld uit aardewerk, verbrande leem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot. De boringen zijn uitgevoerd tot maximaal 2 m beneden maaiveld.

De locaties van de boringen zijn ingemeten met GPS. De gesteldheid van de opgeboorde grond is zowel bodemkundig als lithologisch (NEN 5104) beschreven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 6 maart 2013. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een archeologische interpretatie. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De boorbeschrijvingen bevinden zich in bijlage 1.

⁷ CCvD 2012.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart met gasleiding in de lengte richting over het plangebied.

3.2 Veldwaarnemingen

Door de aanwezige begroeiing waren aan het maaiveld geen aanwijzingen zichtbaar die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Zicht op het plangebied vanaf boring 10 in zuidoostelijke richting.

3.3 Karterend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Over het hele plangebied komen in de circa 50 tot 110 cm dikke bovengrond baksteenresten voor. De donkere bovengrond is gevlekt en gaat vrijwel steeds met een scherpe grens over in een begraven A-horizont⁸ of het ongeroerde moedermateriaal van de C-horizont. Het uit het vooronderzoek veronderstelde plaggendek is niet intact aangetroffen. De begraven A-horizont is in de boringen 2, 9 en 10 aangetroffen, waarbij in boring 9 nog een geringe mate van uitspoeling van ijzer en humus heeft plaatsgevonden. De ondergrond ter plaatse van de boringen 7, 8 en 9 bestaat uit matig siltig, matig gesorteerd, verspoeld dekzand. In de overige boringen is matig tot sterk siltig, slecht gesorteerd zand aangetroffen wat duidt op beekafzettingen. De boringen 5 en 6 zijn gezet in een voormalige depressie in het landschap. In de ondergrond zijn hier klei- en veenpakketten aangeboord.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Bij controle van het opgeboorde materiaal zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4 Archeologische en bodemkundige interpretatie

Daar waar een begraven A-horizont is aangetroffen is de bodem te interpreteren als een gooreerdgrond. Gooreerdgronden liggen relatief laag en worden veel gevonden langs de bovenlopen van beekdalen in dekzandgebieden. Bewoningssporen kunnen hier worden verwacht vanaf de onderzijde van de begraven A-horizont en eventuele vondsten ook in de A-horizont zelf. Echter, vanwege het niet aantreffen van archeologische resten, de grote mate van verstoringen en relatief ongunstige condities voor bewoning worden binnen het plangebied geen archeologische resten verwacht.

⁸ Dit is het oude maaiveld.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak:

Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?

De bodem is tot maximaal 110 cm beneden maaiveld verstoord. De bovengrond is vermengt met onder meer baksteenresten en zwak tot matig gevlekt. Doorgaans gaat de bovengrond abrupt over in het onderliggende sediment. In drie van de tien boringen is een begraven gooreerdgrond aangetroffen.

Zijn in het plangebied archeologische resten aanwezig? Zo ja, wat is de aard en datering van de ze resten en wat is de verspreiding hiervan?

In het plangebied zijn bij dit geen archeologische resten aangetroffen. Voor de aanleg van een gasleiding door het plangebied zijn bij een archeologische begeleiding van de werkzaamheden greppels, sloten en spitsporen aangetroffen. Dit duidt vermoedelijk op (post) middeleeuwse ontginningen.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Archeologische resten worden niet verwacht en derhalve ook niet bedreigd. Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Bovenstaand advies is beoordeeld en wordt overgenomen door de bevoegde overheid (gemeente Hengelo).⁹

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemversturende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de Minister van OCW (in de praktijk de RCE) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988.

⁹ Hengelo Goudstraat, toetsing rapportage bureau- en booronderzoek. Opgesteld door Hans Oude Rengerink, Regio Archeoloog Twente d.d. 24 maart 2014.

5 Geraadpleegde bronnen

Bakker, H. de, & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Bergman W.A. & A. Emaus., 2014. *Onderzoeksvoorstel – Plan van Aanpak Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (karterende fase) plangebied Goudstraat te Hengelo*. Deventer.

Centraal College van Deskundigen (CCvd), 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2.*, Gouda.

Centraal College van Deskundigen (CCvd), 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; deel: karterend booronderzoek, versie 2.0*. Gouda

Nederlands Centrum van Normalisatie (NEN), 1989. *Classificatie van onverharde grondmonsters, NEN 5104*, Delft.

Geraadpleegde kaarten

ANWB, 2004. *Topografische atlas Overijssel (1:25.000)*. Den Haag.

RAAP, 2009. *Gemeente Hengelo, Archeologische waarden- en verwachtingskaart met AMZ adviezen*. Amsterdam.

Geraadpleegde websites

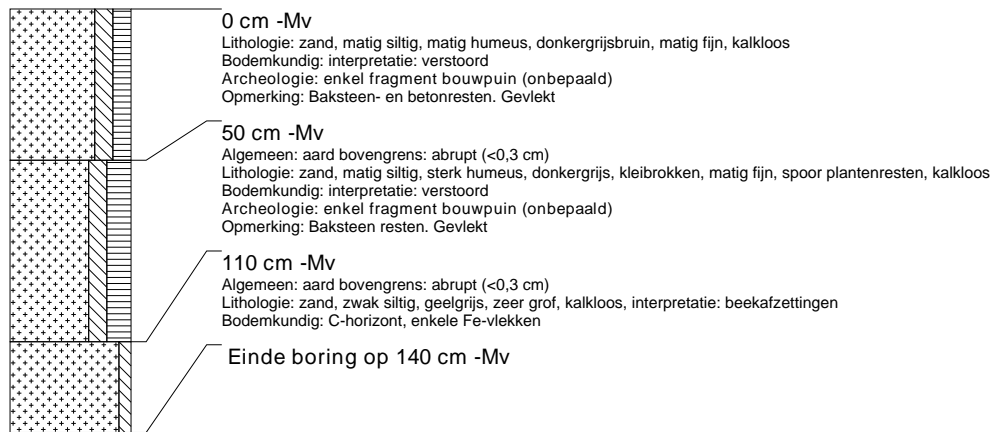
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), 2014. *Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA)*, afkomstig van ARCHIS-II. Amersfoort. Online geraadpleegd in maart 2014.

Bijlagen

1 Boorstaten

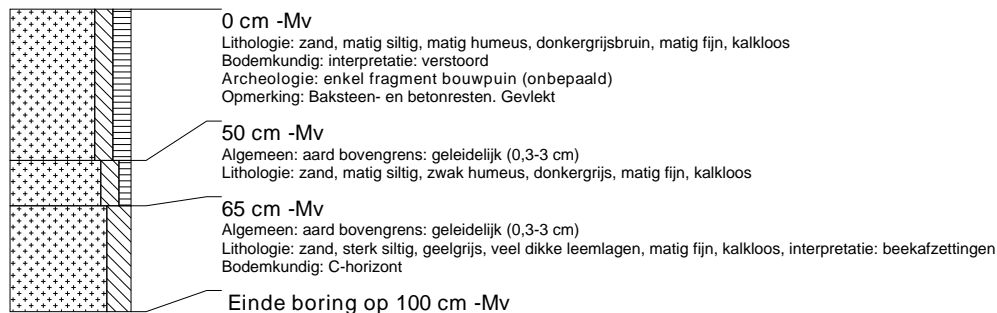
boring: 14049-1

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.838, Y: 473.446, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

boring: 14049-2

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.835, Y: 473.473, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

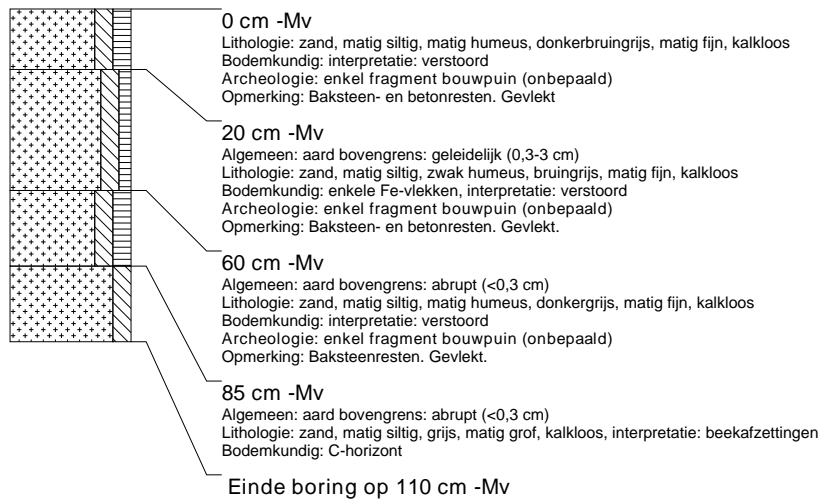
boring: 14049-3

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.818, Y: 473.459, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

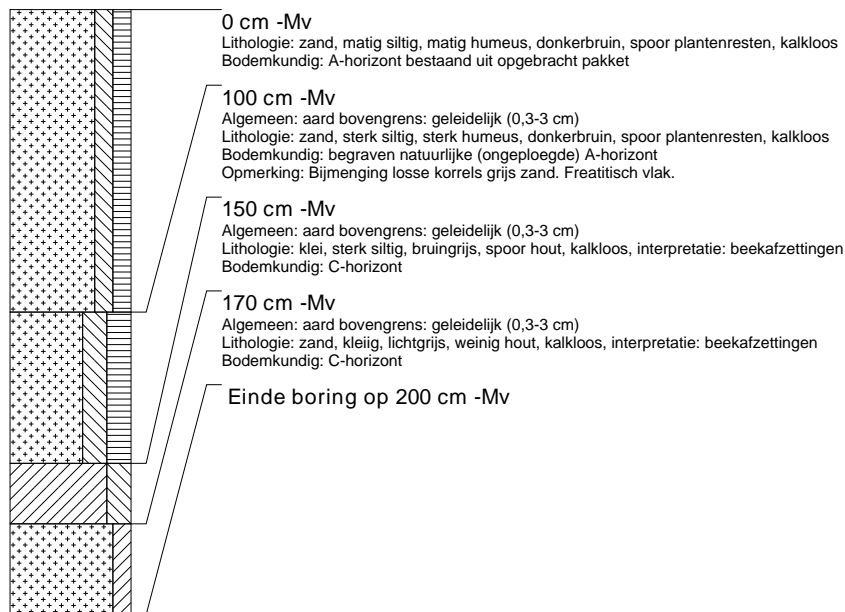
boring: 14049-4

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.810, Y: 473.485, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

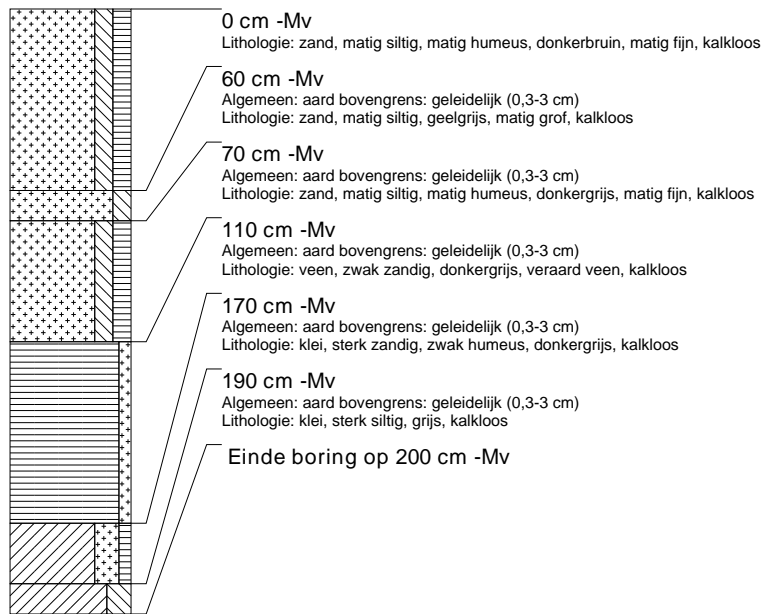
boring: 14049-5

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.793, Y: 473.502, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

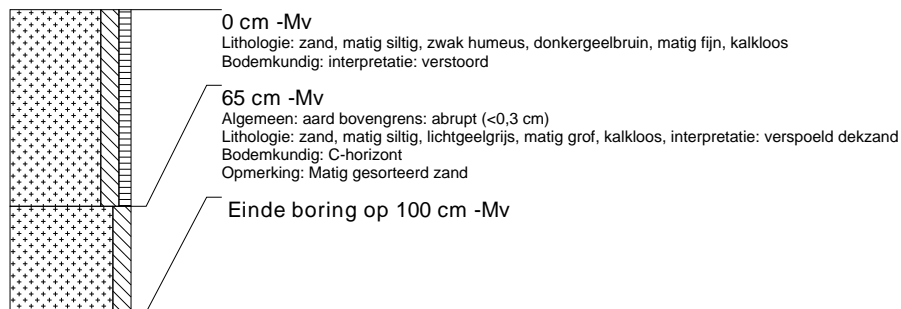
boring: 14049-6

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.794, Y: 473.524, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

boring: 14049-7

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.772, Y: 473.531, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

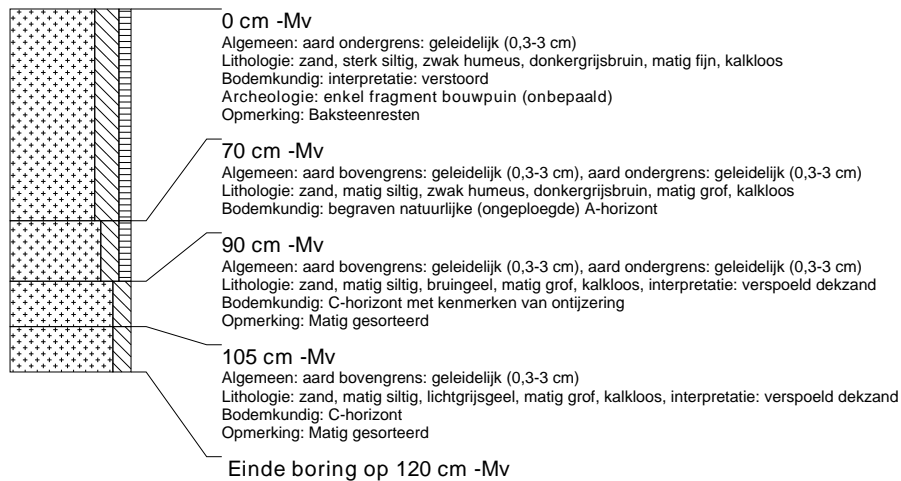
boring: 14049-8

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.755, Y: 473.557, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

boring: 14049-9

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.741, Y: 473.588, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

boring: 14049-10

beschrijver: WB, datum: 7-3-2014, X: 248.718, Y: 473.617, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 34E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Hengelo, plaatsnaam: Hengelo, opdrachtgever: Gemeente Hengelo, uitvoerder: BAAC bv

